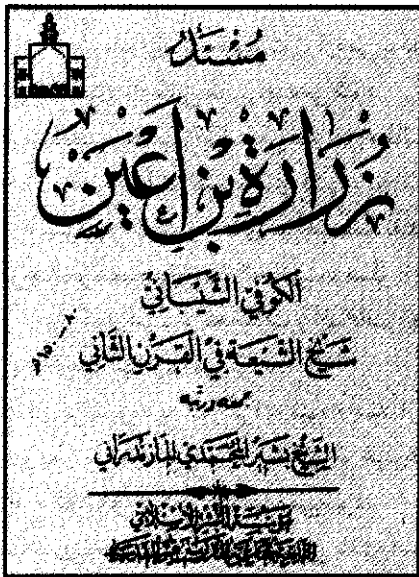

نقدی بر مسند زرارۀ بن اعین

صادق طهوری (نوروزی)

مسند زرارۀ بن اعین، بشیر المحمدی المازندرانی، مؤسسه النشر الاسلامی التابعة لجماعة المدرسين بقم المقدسة، چاپ اول، ۱۴۱۳ق، ۷۱۶ص.

حتی نقل های متعدد از یک مضمون با کتاب های روایی و روایت های روایان دیگر، چه بسا به برطرف شدن مجهول ها و ابهام های موجود در منابع حدیثی و رجالی منجر گردد و بدین وسیله صحت و سقم بسیاری از روایت ها و نام نویسندگان بعضی آثار روشن گردد و در این رهگذر ممکن است به صحت و عدم صحت استناد برخی کتب به مؤلفان آنها منجر گردد؛

۳. پی بردن به جهات مختلف شخصیتی یک راوی؛

۴. پی بردن به جو فقهی، علمی، سیاسی و ... در عصر راوی؛

۵. مشخص شدن روایات عرض، در سؤال های واحد از دو

«سنت» در کنار قرآن، مستند مهم و استوار شناخت دین و معارف الهی است. پس از رسول الله (ص) کتابت حدیث با فراز و فرودهایی رویاروی شد. نگارش حدیث و نشر آن در مکتب اهل بیت (ع) گو اینکه بسی جدی گرفته شد اما فضای حاکم بر آن روزگاران گستردگی نشر حدیث را بویژه در سالهای آغازین پس از رسول الله (ص) باز گرفت. روند کتابت و نشر بزرگوار امامت حضرت باقر (ع) رو به شتاب نهاد و در زمان امام صادق (ع) گسترده تر گشت، شاگردان امام (ع) در پیشگاه آن بزرگوار زانو می زدند، احادیث را ثبت می کردند و در نشر آن می کوشیدند.

یکی از سرآمدترین و ارجمندترین شاگردان این دو امام همام، شخصیت برجسته زرارۀ بن اعین است. به طوری که امام صادق (ع) در مورد وی فرمود: «لولا زرارۀ ونظراؤه لاندست احادیث ابی».

در دوره های بعد، توجه و اهمیت دادن برای شنیدن و حفظ احادیث حتی توسط کسانی که زمان آنان را درک نکرده بودند، نه تنها کم نشد، بلکه در مواردی افزون تر گشت. بزرگانی چون ابراهیم بن هاشم، احمد بن محمد بن عیسی، کلینی، صدوق و ده ها تن دیگر از عالمان دینی با تحمل رنج های فراوان به ضبط احادیث پرداختند و با دسته بندی آنها، خدمات شایانی به علم و دین نمودند.

از جمله اقدامات سودمند که در میان اهل سنت رواج بیشتری داشته است، گردآوری روایت های نقل شده از یک راوی، تحت عنوان «مسند» است. فواید متعددی بر جمع آوری مسانید مترتب است. از جمله:

۱. احیای بیشتر نام روایان بزرگ؛

۲. کشف مجهول ها و ابهامات احتمالی.

(با این توضیح که با مقابله کتب و روایت های هر راوی و

امام مختلف؛

محقق شوشتری .

د. جا داشت دو روایت زیر را - که در بخش های دیگر کتاب آمده - در این بخش ذکر می گردید :

۱. ذیل روایت ۱۸۵۲ آمده است :
 « ... فلماً کثر (الکلام) بینی و بینة (الامام الباقر - علیه السلام) قال (ع) لی : یا زرارة حقاً علی اللّٰه ان یدخلک الجنّة . »
 (مسند زراره، ص ۶۸۹).

۲. روایت ۱۷۱ بیان کننده نحوه اوّلین ملاقات زراره با امام باقر (ع) است که از زبان زراره به صورتی زیبا بیان شده :
 « قال (زرارة) قدمت المدينة و انا شابّ امرء، فدخلت سرداقاً لابی جعفر بمنی فرأیت قوماً جلوساً فی الفسطاط ... فقال (ع) : امن بنی اعین انت؟ فقلت : نعم، انا زرارة بن اعین . فقال (ع) : انما عرفتك بالشبه (مسند زراره، ص ۹۵)

تقلید نادرست از دو الگو در انتخاب عنوان نویسنده محترم به خاطر عاریت گرفتن عناوین از دو کتاب بحار الانوار و کافی، دو عنوان «کتاب الامامة» از بحار و «کتاب الحجّة» از کافی، را کنار هم ذکر کرده است، در حالی که تمام روایات دو کتاب تحت یک عنوان جا می گیرد. این شیوه غیر فنی، سبب تکرار روایات زیادی در «کتاب الحجّة» شده است.

عدم تبویب هر کتاب

برای هر دسته از روایات هم سنخ از یک کتاب، باید باب مستقلی گشوده می شد تا مراجعه کننده، روایت مورد نظر را به آسانی بیابد.

به عنوان نمونه در «کتاب الطهارة» پانزده روایت از شماره ۳۶۲ تا ۳۷۶ در مورد شرطیت قصد قربت، ولایت، اخلاص، مانعیت شرك و ریا و ... می باشد. در حالی که نویسنده می توانست بابتی تحت عنوان «مقدمه عبادات» باز نماید و همه را آن جا ذکر کند.

عدم دسته بندی روایات سبب شده گاه چند روایت با موضوعات کاملاً متفاوت، کنار یکدیگر قرار گیرند. در این جا به چند مورد اشاره می شود.

الف. در صفحه های ۷۲ و ۷۳، حدیث ۱۰۴ در مورد نبوت و ولایت است و حدیث ۱۰۵ راجع به استغاثه شتری از حضرت رسول (ص) و حدیث ۱۰۶ راجع به سختی ها و آزار پیامبر (ص) از سوی قریش است.

ب. در صفحه های ۲۷۰-۲۷۲ حدیث ۵۸۷ در مورد استخفاف نماز، حدیث ۵۸۸ راجع به فرق بین نماز واجب و

۶. مشخص شدن نقل معنای واحد به طرق گوناگون.
 از جمله مسائلی که اخیراً به همت جناب آقای شیخ بشیر محمدی مازندرانی به زیور طبع رسیده، «مسند زرارة بن اعین» است.

جا داشت «مسند زرارة» با دقت بیش تر و با کمک صاحب نظران و آشنایان با منابع روایی و رجالی تدوین می یافت تا همانند آثاری چون «وسائل الشیعة» مدار تحقیق و مراجعه قرار می گرفت.
 در این نوشتار به اختصار پاره ای از اشکالات موجود در این اثر را پیش چشم می آوریم :

معرفی زراره

نویسنده در آغاز، به بیان شخصیت زراره می پردازد، لیکن در این بخش از کتاب، نارسایی هایی دیده می شود :

الف. ترتیب فنی و علمی اقتضا می کند نقل مطالب از منابع تراجم و رجال متقدم؛ مانند کتاب های کشی، نجاشی و شیخ طوسی شروع شود چرا که کتاب های متأخر مانند نقد الرجال، قاموس الرجال و معجم رجال الحدیث، مملو از استناد به سخنان این سه بزرگوار است و تحقیقات و اضافات، با متن قرار دادن آنها و با ملاحظه آنها ارائه می گردد.

اگر خلاف این شیوه، به کار گرفته شود؛ مثلاً از متأخرین شروع کنیم و بعد به قدما بپردازیم، علاوه بر غیر فنی بودن، موجب تکرار مطالب و خستگی خواننده می شود.

این مسند بدون توجه به این امر، تدوین یافته است. مثلاً کلام صاحب «وسائل الشیعه» (م ۱۱۰۴ ق) و صاحب قاموس الرجال، بر کلام نجاشی (م ۴۵۰ ق) و شیخ طوسی (م ۴۶۰ ق) مقدم شده است، در حالی که کلام نجاشی و شیخ مورد استناد متأخرین است. این شیوه نادرست سبب شده در بخش معرفی زراره، کلام نجاشی نه بار و کلام شیخ طوسی پنج بار و کلام کشی سه بار تکرار شود.

ب. صفحه ۲۰ تا ۳۲ به ذکر فضایل و علو مقام زراره اختصاص دارد. لیکن در صفحه ۲۲ شماره ۱۱ طریقه مرحوم صدوق به زراره و در صفحه ۳۰ شماره ۲۴ طبقه زراره در حدیث آورده شده در حالی که هیچ کدام به مدح زراره و ذکر فضایل او ربطی ندارد.

ج. به نقل از «قاموس الرجال» چنین آمده است :
 «زرارة بن اعین، قال : عدّه الشیخ فی رجاله فی اصحاب الباقر (ع)» (مسند زراره، ص ۲۳، ش ۱۳).

از آن جا که «قاموس الرجال» تعلیقه بر «تنقیح المقال» است، مرجع ضمیر در «قال» صاحب «تنقیح المقال» است، نه

نقل صحیح: «محمد بن علی بن الحسین (فی کتاب التوحید) عن ابيه عن سعد عن ابراهيم بن هاشم .»
ج . «ابی عن ابن ابی عمیر عن جمیل عن زراره» (ص ۵۶، ح ۶۴)
نقل صحیح: «علی بن ابراهیم (فی تفسیر القمی) عن ابيه عن ابن ابی عمیر عن جمیل عن زراره» .

د . «ابی و ابن الولید معاً عن الصفار» (ص ۱۰۴، ح ۱۹۸) .
نقل صحیح: «جعفر بن محمد بن قولویه (فی کامل الزیارات) عن ابيه و ابن الولید معاً عن الصفار» .

عدم ذکر روایات در جایگاه اصلی

در ابتدا سه مورد را به تفصیل مورد بررسی قرار می دهیم و بقیه موارد را فهرست وار یاد خواهیم کرد :

الف . «کتاب الحجر» تنها شامل روایت زیر است :
«حمید بن زیاد عن الحسن بن محمد بن سماعة عن صفوان بن یحیی عن موسی بن بکر عن زرارة عن ابی جعفر (ع) قال : لا يدخل بالجارية حتی یأتی لها تسع سنین او عشر سنین» . (ص ۵۱۴) .

روشن است این روایت به کتاب «نکاح» مربوط است نه کتاب «حجر» . منشأ اشتباه این است که این روایت در «وسائل الشیعة» در کتاب «حجر» آمده است و نویسنده با تقلید از «وسائل الشیعة» ، همین کار را در مسند زراره انجام داده است . حال آن که شیوه صاحب وسائل ، جمع بندی روایات در هر باب و رسیدن به حکم فقهی از مجموع روایات آن باب است . در این جا نیز برای اثبات حکم زمان ارتقا حجر از دختر ، از روایت مربوط به کتاب نکاح به صورت زیر استفاده نموده است :

صاحب وسائل الشیعة در کتاب حجر روایاتی با این مضمون آورده که زمانی از دختر رفع حجر می شود که به مرحله نکاح برسد . سپس روایت مورد بحث را آورده که زمان نکاح دختر ، نه یا ده سالگی می باشد . در نتیجه رفع حجر در نه یا ده سالگی است .

ملاحظه می شود که روایت مورد بحث در «وسائل الشیعة» به عنوان واسطه در اثبات حکم است و جایگاه اصلی آن ، کتاب نکاح است ، نه کتاب حجر .

ب . نویسنده محترم در «کتاب القضاء» چند روایت را از کتاب قضاء «وسائل الشیعة» اخذ نموده که صاحب «وسائل الشیعة» برای اثبات حکم و فتوای خود ، در این باب ذکر کرده است . برای نمونه چند روایت از این قسمت و جایگاه اصلی آن را می آوریم :

۱ . حدیث ۱۷۳۷ ، در مورد نهی پیامبر (ص) از عجله و

مستحب و حدیث ۵۸۹ در مورد وسیله تقرب بودن نماز است و حدیث ۵۹۰ درباره این است که نماز وسطی همان نماز ظهر است . ج . در صفحه های ۴۳۰ و ۴۳۱ ، حدیث ۱۰۴۳ راجع به فضیلت تقدم نماز بر افطار است و حدیث ۱۰۴۴ راجع به مقایسه زکات و روزه و حدیث ۱۰۴۵ درباره ثواب افطاری دادن به مؤمن و حدیث ۱۰۴۶ درباره فضیلت تقدیم نماز بر افطار است .

ابداع نادرست عنوان «المترقات»

نویسنده در آخر مسند ، بخشی را «المترقات» نام نهاده که در جوامع روایی سابقه ندارد . در این بخش ، روایاتی که به نظر نویسنده در قسمت های دیگر نمی گنجد ، آورده است .

گذشته از این که بیش از نیمی از روایات این بخش ، قابل گنجایش در قسمت های دیگر است (که در ادامه به آن خواهیم پرداخت) این بخش باید به «النواد» تغییر نام می داد .

برای روشن شدن معنای نوادر ، عبارت مرحوم مامقانی در کتاب شریف مقیاس الهدایة فی علم الدرایة ، صفحه ۳۰ و ۳۱ می آوریم :

«ان المجتمع فيه قليل من الاحادیث غیر المشتبه فی کتاب . فمرة هی من سنخ واحد فیقال : انه من نوادر الصلاة او الزکاة مثلاً و اخرى من اصناف مختلفة فیقتصر علی انه نوادر او کتاب نوادر» .

سپس از مرحوم بهبهانی چنین نقل می کند :
«واما النوادر فالظاهر انه ما اجتمع فيه احادیث لاتنضبط فی باب لقلته بأن یکون واحداً او متعدداً لکن یکون قليلاً جداً و من هذا قولهم فی الكتب المتداولة نوادر الصلوة و نوادر الزکوة و امثال ذلك» .

خلاصه این که احادیثی که به خاطر قلّتشان در یک باب و یا یک عنوان نمی گنجد ، تحت عنوان «نوادر» ذکر می شوند و عنوان «زیادات» در تهذیب به معنای نوادر است .

تقطیع سلسله اسناد روایات

روایات در اغلب موارد به صورت «مرسل» نقل شده است و خواننده باید با مراجعه به پاورقی و معلومات خود (شناخت مؤلفان کتب و شناخت طریق آنها به راوی حدیث) سلسله سند را تشخیص داده آن را کامل نماید . در این جا به چند مورد اشاره می شود :

الف . «ابی عن محمد بن سنان عن ابن بکیر ...» (ص ۳۸، ح ۹) .

نقل صحیح : «صاحب المحاسن (احمد بن محمد بن خالد برقی) عن ابيه عن محمد بن سنان عن ابن بکیر ...» .

ب . «ابی عن سعد عن ابراهیم بن هاشم .» (ص ۴۰، ح ۱۳) .

صاحب «وسائل الشیعة» بر اساس شیوه خود، قسمت هایی از این روایت را که مطابق با ابواب فقهی مورد بحث است، تقطیع نموده است. بنابراین، طبیعی است که قسمت هایی از آن در «وسائل الشیعة» ذکر نگردد. لیکن از آن جا که نویسنده محترم به مصادر روایات رجوع ننموده، به همان اندازه ای که در «وسائل الشیعة» آمده، در مسند زراره ذکر کرده است. از آن جا که این روایت به موضوعات مختلف پرداخته است، جای اصلی آن در «نوادر» می باشد؛ اگر چه به صورت تقطیع شده در باب های مختلف قابل استناد و استفاده است. به دلیل فراوانی روایاتی که در غیر جایگاه اصلی مطرح گردیده، به موارد دیگر به صورت اجمالی اشاره می نمایم. همچنین متذکر روایاتی خواهیم شد که علاوه بر جایگاه مطرح شده، در جای دیگر نیز تکرار آن لازم است. ضمناً برای تهیه این جدول، فقط کتاب های اعتقادی و کتاب طهارت و صلوة و بخش متفرقات را بررسی کرده ایم.

جای آن در نوادر (متفرقات) است.
 ۲. حدیث ۱۷۳۸، در مورد این است که تفسیر قرآن هفت وجه دارد و تنها امامان (ع) از آن آگاهند.
 ۳. حدیث ۱۷۳۹، در مورد نهی از خصومت و جدال با آیات قرآن است.
 ۴. حدیث ۱۷۴۰، درباره این است که حقرآن ناسخ و منسوخ دارد.
 ۵. حدیث ۱۷۴۱، راجع به این است که قرآن با عقل بشر قابل تفسیر نیست.
 جایگاه چهار مورد اخیر کتاب «فضل القرآن» است.
 ج. روایتی از صفوان بن یحیی از موسی بن بکر در «کتاب الصوم» شماره ۱۰۳۳ آورده شده و در کتاب حج نیز به همین سند به شماره ۱۰۸۶ روایت دیگری آمده است.
 در واقع هر دو روایت، دو قسمت تقطیع شده از یک روایت مفصل در «من لایحضره الفقیه» ج ۴، ص ۲۹۸، ح ۹۰۰ است و

ردیف	نام کتابی که حدیث در آن ذکر شده	شماره حدیث	ابتدای حدیث	نام کتابی که حدیث باید در آن هم ذکر می شد	نام کتابی که حدیث باید فقط در آن ذکر می شد و نویسنده آن را در جای نامدرستی آورده	توضیحات یا مطالب لازمی که نویسنده باید ذکر می کرد
۱	العدل والمعاد	۴۳	سالت ابا عبدالله عن قول الله واذا اخذ ربك الحديث .	تاریخ نبینا(ص)		
۲	العدل والمعاد	۴۴	مرسله : ان رجلاً سال ابا عبدالله عن قول الله واذا اخذ ربك من بني آدم ... الحديث .			در کتاب «الایمان والکفر» با شماره ۲۷۷ مستنداً ذکر شد، باید آورده می شد.
۳	النبوة	۶۸	سالت ابا جعفر (ع) عن قول الله واذا اخذ ربك ... الحديث .	التوحيد		
۴	النبوة	۶۹	قلت لابي عبدالله مامنع امير المؤمنين (ع) ... الحديث .	تاریخ علی(ع)		
۵	النبوة	۱۰۴	قال (ابو جعفر) : نزل جبرئيل على رسول الله ... الحديث .			سند دیگری با یک ذیل دارد که در شماره ۱۸۸ ذکر شده و این جا هم باید آورده می شد.
۶	النبوة	۱۰۶	عن ابي جعفر وابي عبدالله في قوله خير الماكرين ... الحديث .	تاریخ علی(ع)		
۷	النبوة	۱۱۲	قال الصادق (ع) لما اسرى بالنبي (ص) ... الحديث .	تاریخ علی(ع)		
۸	النبوة	۱۲۶	ان اسماء بنت عميس نفست ... الحديث .	الحج		
۹	النبوة	۱۲۸	قال (ابو جعفر) ان سمرة بن جندب ... الحديث .	کتاب فقهی یا متفرقات (نوادر)		
۱۰	الامامة	۱۵۸	قال (زراره) دخلت عليه و في يده ... الحديث .	النبوة		

تعداد	نام کتابی که حدیث در آن ذکر شده	شماره حدیث	ابتدای حدیث	نام کتابی که حدیث باید در آن هم ذکر می شد	نام کتابی که حدیث باید فقط در آن ذکر می شد و نویسنده آن را در جای نادرستی آورده	توضیحات یا مطالب لازمی که نویسنده باید ذکر می کرد
۱۱	الامامة	۱۵۹	عن ابی عبدالله قال: ماضی ... الحدیث.	۱. تاریخ امام باقر ۲. تاریخ امام صادق		
۱۲	الامامة	۱۶۱	عن ابی جعفر(ع) قال: كنت بالمدينة ... الحدیث.	تاریخ علی(ع)		
۱۳	الامامة	۱۷۳	عن ابی جعفر(ع) قال: ان الله تبارك وتعالى ... الحدیث.	تاریخ امام ثانی عشر(ع)		
۱۴	الامامة	۱۷۷	سمعت ابا جعفر يقول ... الحدیث.			این روایت، دو سند دیگر هم دارد که در شماره ۲۰۴ و ۲۷۱ آمده و باید ذکر می شد.
۱۵	تاریخ علی(ع)	۱۸۹	عن ابی جعفر(ع) قال: ورث علی(ع) ... الحدیث.	تاریخ فاطمه(س)		
۱۶	تاریخ علی(ع)	۱۹۴	ان اسماء بنت عمیس نفست ... الحدیث.	الحج		
۱۷	تاریخ السجاد(ع)	۲۰۶	عن ابی جعفر(ع) قال: كان علی بن الحسین يقول ... الحدیث.	نواد		
۱۸	تاریخ السجاد(ع)	۲۰۷	عن ابی جعفر(ع) قال: سمعته يقول كان الحجاج ... الحدیث.	نواد		
۱۹	تاریخ السجاد(ع)	۲۰۹	قال(زراره): كان يوسف ابوالحجاج الحدیث ... الحدیث.	نواد (البته ذیل روایت)		
۲۰	الایمان والكفر	۲۸۱	عن ابی جعفر(ع) قال: ان الله تبارك وتعالى ... الحدیث.	الف. تاریخ نینا(ص) ب. الامامة، ج. تاریخ الامام الثانی عشر		
۲۱	الصلوة	۵۸۳	عن ابی جعفر(ع) قال لا تسحقرن بالبول ... الحدیث.	الطهارة (بعضی قسمت های حدیث)		نواد(مترقات) (بعضی از قسمت های حدیث)
۲۲	الصلوة	۵۸۲	عن ابی جعفر(ع) قال: لا تهاون بصلاتک ... الحدیث.	الطهارة (بعضی قسمت های حدیث)		نواد(مترقات) ذیل حدیث
۲۳	الصلوة	۷۵۶	سمعت ابا عبدالله يقول: يجب الانصات ... الحدیث.	فضل القرآن		
۲۴	الصلوة	۷۵۷	سالت ابا جعفر(ع) عن المریض ... الحدیث.	فضل القرآن		
۲۵	الصلوة	۷۵۸	عن ابی جعفر(ع) قال: تفسیر القرآن ... الحدیث.	الف. الامامة ب. فضل القرآن		
۲۶	الصلوة	۷۵۹	عن ابی جعفر(ع) وعن ابی عبدالله فی قوله واوحی الی ... الحدیث.	الامامة		
۲۷	الصلوة	۷۶۰	عن ابی جعفر(ع) قال: لیس شی ابعده ... الحدیث.	الف. الامامة ب. فضل القرآن		

نام کتابی که حدیث ذکر شده	شماره حدیث	ابتدای حدیث	نام کتابی که حدیث باید در آن هم ذکر می شد	نام کتابی که حدیث باید فقط در آن ذکر می شد و نویسنده آن را در جای نادرستی آورده	توضیحات یا مطالب لازمی که نویسنده باید ذکر می کرد
۲۸	۷۶۱	عن ابی جعفر(ع) قال: ایاکم والخصومه ... الحدیث .		الف . فضل العلم ب . فضل القرآن	
۲۹	۷۶۲	قال(زراره) سألت ابا جعفر(ع) عن القرآن ... الحدیث .		فضل القرآن	
۳۰	۷۶۳	قال(زراره) سألته عن القرآن ... الحدیث .		فضل القرآن	
۳۱	۷۶۴	عن ابی جعفر(ع) قال: خطب رسول الله ... الحدیث .		فضل القرآن	
۳۲	۱۸۱۷	قلت لابی جعفر(ع) ان الناس ... الحدیث .		التوحید	
۳۳	۱۸۱۹	عن ابی جعفر(ع) قال: ان رسول الله ... الحدیث .		تاریخ علی(ع)	
۳۴	۱۸۲۰	قلت لابی جعفر(ع) عبدالله(ع) مامع ... الحدیث .		تاریخ علی(ع)	
۳۵	۱۸۲۱	قال رجل لابی عبدالله: ان لى ابنا ... الحدیث .		فضل العلم	
۳۶	۱۸۲۲	سألت ابا جعفر(ع) عن الطواف ... الحدیث .		الف . تاریخ نبی(ص) ب . تاریخ المساجد(ع) ج . تاریخ باقر(ع) د . الحج	
۳۷	۱۸۲۳	عن ابی جعفر(ع) قال: سألته عن مسألة ... الحدیث .		فضل العلم	
۳۸	۱۸۲۴	عن ابی جعفر(ع) قال: لوان عبداً ... الحدیث .		الطهارت مقدمة عبادات	
۳۹	۱۸۲۵	عن ابی جعفر(ع) قال: المؤمن ... الحدیث .		الایمان والکفر	
۴۰	۱۸۲۶	عن ابی جعفر(ع) قال: لاتعلم ... الحدیث .		(الامامة)	
۴۱	۱۸۲۷	سئل ابو عبدالله وانا جالس ... الحدیث .		الامامة	
۴۲	۱۸۲۸	قال لنا ابو جعفر(ع) ما الذى تبغون ... الحدیث .		الامامة	
۴۳	۱۸۲۹	قلت لابی جعفر(ع) قوله لاقعدن ... الحدیث .		الامامة	

ردیف	نام کتابی که حدیث در آن ذکر شده	شماره حدیث	ابتدای حدیث	نام کتابی که حدیث باید در آن هم ذکر می شد	نام کتابی که حدیث باید فقط در آن ذکر می شد و نویسنده آن را در جای نادرستی آورده	توضیحات یا مطالب لازمی که نویسنده باید ذکر می کرد
۴۴	المتفرقات	۱۸۳۰	عن ابی جعفر (ع) قال : ليس على الناس ... الحديث .		الامامة	
۴۵	المتفرقات	۱۸۳۱	عن ابی عبدالله قال : ان من حقيقة الايمان ... الحديث .		الايامن والكفر	
۴۶	المتفرقات	۱۸۳۶	قال ابو جعفر (ع) لا تنسوا الموجبتين ... الحديث .		الف . الصلوة ب . الدعاء	
۴۷	المتفرقات	۱۸۳۷	عن ابی جعفر (ع) خطب رسول الله ... الحديث .		فضل القرآن	
۴۸	المتفرقات	۱۸۳۸	عن ابی جعفر (ع) قال : اياكم والخصومة ... الحديث .		الف . فضل العلم ب . فضل القرآن	
۴۹	المتفرقات	۱۸۳۹	عن ابی جعفر (ع) قال : ليس شيء ابعد ... الحديث .		فضل القرآن	
۵۰	المتفرقات	۱۸۴۰	قال زرارة دخلت على ابن جعفر (ع) فقال : اى شيء ... الحديث .		فضل العلم	
۵۱	المتفرقات	۱۸۴۲	عن ابی جعفر و ابی عبدالله عن قوله ... الحديث .		النبوة	
۵۲	المتفرقات	۱۸۴۵	عن ابی جعفر (ع) قال : لا ينبغي لمن اعطى ... الحديث .		الهيئة	
۵۳	المتفرقات	۱۸۴۶	عن ابی جعفر و ابی عبدالله (ع) فى قول الله العروة الوثقى ... الحديث .		الايامن والكفر	
۵۴	المتفرقات	۱۸۴۸	عن زرارة : ان تودوا الامانات ... الحديث .		الامامة	
۵۵	المتفرقات	۱۸۴۹	عن ابی جعفر (ع) قال : قال على بن ابی طالب : نزلت المائدة ... الحديث .		فضل القرآن	
۵۶	المتفرقات	۱۸۵۰	عن ابی جعفر و ابی عبدالله فى قوله يوم يانى بعض آيات ربك ... الحديث .		العدل والمعاد	
۵۷	المتفرقات	۱۸۵۲	دخلت انا و حمران على ابی جعفر (ع) ... الحديث .		من هو زرارة	
۵۸	المتفرقات	۱۸۵۳	قلت لابی عبدالله (ع) عبدزنى ؟ ... الحديث .		الحدود	
۵۹	المتفرقات	۱۸۵۵	عن ابی جعفر (ع) قال : ان العمرة ... الحديث .		الحج	
۶۰	المتفرقات	۱۸۵۶	عن ابی عبدالله فى قوله واتموا الحج ... الحديث .		الحج	

ردیف	نام کتابی که حدیث در آن ذکر شده	شماره حدیث	ابتدای حدیث	نام کتابی که حدیث باید در آن ذکر می شد	نام کتابی که حدیث باید فقط در آن ذکر می شد و نویسنده آن را در جای نادرستی آورده	توضیحات یا مطالب لازمی که نویسنده باید ذکر می کرد
۶۱	المتفرقات	۱۸۵۷	قال : سألت ابا جعفر (ع) عن قول الله ذلك لمن لم يكن ... الحديث .		الحجج	
۶۲	المتفرقات	۱۸۵۸	سمعت ابا جعفر يقول : ان النبي قال لا يبي عبدالله بن ابي ... الحديث .		الف . تاريخ نينا (ص) ب . صلوة (باب صلوة الميت)	
۶۳	المتفرقات	۱۸۶۲	عن ابي جعفر و ابي عبدالله في قوله تعالى ولا تجهر بصلاتك ... الحديث .		الصلوة	
۶۴	المتفرقات	۱۸۶۴	عن ابي جعفر و ابي عبدالله قالا : لو ان عبداً عمل عملاً ... الحديث .		الطهارة (باب مقدمات العبادات)	
۶۵	المتفرقات	۱۸۶۷	قال : لا ترجع المرأة فيما عرتب ... الحديث .		الهيئة	
۶۶	المتفرقات	۱۸۶۹	عن ابي جعفر (ع) قال : اتى رسول الله عمارين يأسر فقال ... الحديث .		الطهارة مقدمة العبادات	
۶۷	المتفرقات	۱۸۷۰	عن احدهما (ع) قال : في بسم الله الرحمن الرحيم ... الحديث .		الف . الصلوة ب . تاريخ نينا (ص)	
۶۸	المتفرقات	۱۸۷۲	قال : سألت ابا عبدالله عن هذه الآية اقم الصلوة ... الحديث .		الصلوة	
۶۹	المتفرقات	۱۸۷۳	عن ابي جعفر (ع) في قول الله اقم الصلوة ... الحديث .		الصلوة	
۷۰	المتفرقات	۱۸۷۴	عن ابي جعفر و ابي عبدالله عن قوله اقم الصلوة ... الحديث .		الصلوة	
۷۱	المتفرقات	۱۸۷۵	قال (زراره) : تغديت مع ابي جعفر ... الحديث .		الاطعمة والاشربة	
۷۲	المتفرقات	۱۸۷۶	عن ابي جعفر (ع) في قوله وعباد الرحمن ... الحديث .		الامامة	
۷۳	المتفرقات	۱۸۷۹	عن ابي جعفر (ع) قال : لا باس ... الحديث .		التجارة	
۷۴	المتفرقات	۱۸۸۰	عن ابي عبدالله (ع) قال : ما من احد ... الحديث .		التجارة	
۷۵	المتفرقات	۱۸۸۱	عن احدهما (ع) قال : الكلاب ... الحديث .		التجارة	
۷۶	المتفرقات	۱۸۸۲	عن ابي عبدالله (ع) قال : ان ناضحاً ... الحديث .		تاريخ نينا (ص)	
۷۷	المتفرقات	۱۸۹۴	عن ابي جعفر (ع) قال : قلت له ... الحديث .		الصلوة	

ردیف	نام کتابی که حدیث در آن ذکر شده	شماره حدیث	ابتدای حدیث	نام کتابی که حدیث باید در آن هم ذکر می شد	نام کتابی که حدیث باید فقط در آن ذکر می شد و نویسنده آن را در جای نادرستی آورده	توضیحات یا مطالب لازمی که نویسنده باید ذکر می کرد
۷۸	المتفرقات	۱۸۹۵	عن ابی عبدالله قال : صلاة اللیل ... الحدیث .		الصلوة	
۷۹	المتفرقات	۱۸۹۷	عن ابی جعفر (ع) قال : اذا انت انصرفت من الوکر ... الحدیث .		الصلوة	
۸۰	المتفرقات	۱۹۰۳	قال سمعته یقول : ان القضاء والقدر ... الحدیث .		الترجید	
۸۱	المتفرقات	۱۹۰۸	قال وقع بین ابی جعفر و بین ولد الحسن (ع) كلام ... الحدیث .		تاریخ امام باقر (ع)	
۸۲	المتفرقات	۱۹۱۰	قلت له قوله عزوجل لاتعدن لهم صراطک ... الحدیث .		الامامة	
۸۳	المتفرقات	۱۹۱۲	عن ابی جعفر (ع) قال : رایت کانی ... الحدیث .		تاریخ امام باقر (ع)	
۸۴	المتفرقات	۱۹۱۴	عن ابی جعفر (ع) ان الناس لما صنعوا ما صنعوا ... الحدیث .		تاریخ علی (ع)	
۸۵	المتفرقات	۱۹۱۵	عن ابی جعفر (ع) ان ثمامه بن اثال اسرته ... الحدیث .		تاریخ نبینا (ص)	
۸۶	المتفرقات	۱۹۱۶	قال : سالت ابا عبدالله (ع) عن قول الله ... الحدیث .		الامامة	
۸۷	المتفرقات	۱۹۱۷	قال : زارة کان ابو جعفر فی المسجد الحرام ... الحدیث .		تاریخ باقر (ع)	
۸۸	المتفرقات	۱۹۱۸	عن احدهما قال : اصبح رسول الله یوما ... الحدیث .		تاریخ نبینا	
۸۹	المتفرقات	۱۹۱۹	عن احدهما قال : قال رسول الله لولا انی ... الحدیث .		تاریخ نبینا (ص)	

